

Sultan Veled'in *Dîvân*'ında Geçen Bir Fiil Üzerine*

About A Verb in Sultan Veled's *Dîvân*

Makale Geliş Tarihi/Article Makale Kabul Tarihi/Article

Submission Date Accepted Date

24.09.2024 30.09.2024

Kenan AZILI**

Doç. Dr., Bayburt Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
kenanazili@hotmail.com

ORC-ID: 0000-0002-9055-3842

Özet

Genel Türkçenin önemli kollarından biri olan Tarihsel Oğuzcanın Anadolu'daki ilk yazılı ürünlerinden biri Sultan Veled'in *Dîvân*'ıdır. Birçok nüshasıyla bu eser, çeşitli dillik özellikleri bakımından hem Oğuzcanın gelişiminin hem de genel Türkçe için dikkat çekecek dillik özelliklerin takip edilebileceği çok farklı Türkçe formları ihtiva etmektedir. Bunlardan biri de *Dîvân*'ın İstanbul Süleymaniye Halet Efendi Kitaplığındaki 328 numarasıyla kayıtlı bir nüshasındaki bir beyitte geçen yarla- fiilidir. Fiilin yer aldığı nüsha yaklaşık 1300 gibi oldukça erken tarihli bir metin olması sebebiyle dikkat çekicidir.

Diğer nüshalarda ve tarihsel metinlerde tanıklanmayan bu form, etimolojik ve kavramsal açıdan bugüne kadar Türkoloji alanını oldukça meşgul eden tarihsel Türk dili alanlarındaki yarlıg ve yarlıka- biçimleri için yeni bir bakış açısı getirebilecektir. Türk runik harfli yazıtlardan başlayarak tarihsel Türk dili alanlarında çok kez tanıklanan yarlıg ve yarlıka- biçimleri, bugüne kadar, köken açısından birçok araştırmacının dikkatini çekmiş ve çeşitli araştırmalara konu olmuştur. Bu makalede, yarla- fiilinin bu formlarla muhtemel ilişkisi değerlendirilerek formun diyalektik bir özellik taşıyıp taşımadığı sorgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sultan Veled, *Dîvân*, yarlıg, yarla-

Abstract

One of the first written products of Historical Oghuz, one of the important branches of General Turkic, in Anatolia is Sultan Veled's *Dîvân*. This work, with its many copies, contains many different Turkic forms, from which it is possible to follow both the development of Oghuz and the linguistic features that will attract attention for Turkic in general. One of these is the verb yarla-, which is used in a couplet in a copy of the *Dîvân* registered with number 328 in the Istanbul Süleymaniye Halet Efendi Library. The copy containing the verb is noteworthy because it is a text dated quite early, approximately 1300.

This form, which is not witnessed in other copies and historical texts, may bring a new perspective to the forms yarlıg and yarlıka- in the historical Turkic language fields, which have occupied the field of Turkology to this day, both etymologically and conceptually. The forms yarlıg and yarlıka-, which have been witnessed many times in

* Bu makale, 24-25 Aralık 2021 tarihinde Konya'da gerçekleştirilen "Uluslararası Anadolu'nun İrfan Çağı" adlı Sempozyumda sunulmuş bir bildirin genişletilmiş ve gözden geçirilmiş halidir.

** Sorumlu Yazar / Corresponding Author

historical Turkic, starting from runic letter inscriptions, have attracted the attention of many researchers in terms of origin and have been the subject of various studies. In this article, the possible relationship of the verb *yarla-* with these forms will be evaluated and whether the form has a dialectical feature will be questioned.

Keywords: *Sultan Veled, Dîvân, yarlıg, yarla-*

Giriş

Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî'nin büyük oğlu Sultan Veled (1226-1312), Larende'de doğmuştur. Babasının aksine, sayıca daha fazla Türkçe şiirler yazan Sultan Veled, *Dîvân, İbtidânâme¹, Rebâbnâme, İntihânâme* ve *Ma'ârif* gibi bilinen beş büyük eser kaleme almıştır. Bu eserlerin bugün elde otuza yakın farklı nüshası bulunmaktadır. Moğol istilası altındaki bu dönem, çoğu zaman “beylikler dönemi” olarak nitelendirilmekte, tabii olarak Sultan Veled'in dili için de bu dönemin dilini yansıttığı kabul edilmektedir. Doğal olarak Anadolu dışında kaleme alınan ve “olga-bolga metinleri” veya “karışık dilli eserler” diye adlandırılan eserler dışında, Anadolu'daki yazı dilinin en eski örneklerinden birkaçı Sultan Veled'e aittir. Bu noktada birçok araştırmacının Oğuzcanın yazı dili olma sürecinde Sultan Veled'e atfettikleri önem derecesi hak ettiği konumdadır (Mansuroğlu, 1951; Tekin, 1974; Doerfer, 1976; Arat, 1987; Karahan, 2013; Özkan, 2014 vd.).

XIII. ve XIV. yüzyıllarda Anadolu'da yazıya geçirilen eserlerin çeşitli nüshaları, Oğuzcanın hem yazı dili olma sürecini hem de diyalektik değerlerini barındıran dil malzemelerinin saklandığı metinlerdir. Çağdaş sayılabilecek olan Yunus'un şiirlerindeki bazı dil formlarının çok net bir çizgide Anadolu şehirlerindeki kimi modern diyalektlerle örtüşmesi (Azılı, 2022) bu açıdan dikkat çekici iken, Sultan Veled'in Türkçe şiirlerinin bulunduğu metinlerde, tarihsel dil araştırmaları ve diyalektik çalışmalara kaynaklık edebilecek çeşitli formlara tesadüf etmek mümkündür. Bu formlar, aynı zamanda, Oğuzcanın yazı dili olma sürecindeki gelişim ve değişimleri, Oğuzcanın Genel Türkçe ile kurduğu bağlantıyı göstermesi bakımından oldukça değerli birimlerdir.

Sultan Veled Dîvânı'nda Arkaik Bir Fiil: yarla-

Bu makalede, Sultan Veled'in Dîvân'ına (bundan sonra SVD) ait bir nüshada tanıklanan bir sözcüğe odaklanılacaktır. Nüshadaki beytin anlaşılmasını güçleştiren bu form, Eski Oğuzca sahasının alışlageldik sözcüklerinde yer almamaktadır. Öyle ki form, daha önceki tarihsel yazı dillerinde de tanıklanmamaktadır. Bu yüzden formun etimolojik ve kavramsal açıdan yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. Sözcüğün yer aldığı beyit aşağıda verilmiştir²:

طورك كورك بو كيجه نه ياتورسز اولو دولت كوروندى نه طورورسز

Duruş görünüş bu giçe ne yatur siz? Ulu devlet görindi ne durur siz?

Beyitteki ilk mısraın ikinci kelimesi **SVD**'nin bütün nüshalarında³ كورك (*görüñ*) biçiminde tanıklanırken, yalnızca bir nüshada يرلان olarak yazılmıştır (Mansuroğlu, 1958: 40). Sözcüğün yer aldığı nüsha, *İstanbul Süleymaniye-Halet Efendi Kitaplığı İlave 328* numaralı yazma nüshasıdır ve söz konusu beyit, XXIV/1 numarasına karşılık gelmektedir. **SVD** nüshaları içerisinde en eskilerden biri olan yazma, yaklaşık 1300'lerde yazılmış olmalıdır (Ritter, 1942: 231).

Öncelikle formu *yarlañ* okuyan Mansuroğlu, ifadeyi *yar+la-* şeklinde kabul etmekte (1958: 98) ve anlamı için ise “yargılanmak, hesap vermek” karşılığını vermektedir (1958: 176). Muhtemelen bu

¹ Bu eser ayrıca *Velednâme* olarak bilinmektedir. Eserin giriş kısmı “ibtidâ” kelimesi ile başladığı için bu isimle anılmaktadır.

² Burada Arap harfli gösterimi H. 1341/M. 1922'de Kilisli Rifat tarafından tabedilen Dîvân-ı Türki-yi Sultan Veled'den alınmıştır.

³ SVD'ye ait diğer diğer nüshalar şunlardır: Abdülkâfi Efendi Yazması, İstanbul Süleymaniye-Halet Efendi Kitaplığı İlave 139 numaralı yazma, Konya Müze Kitaplığı 76 numaralı yazma, Konya Müze Kitaplığı 2145 numaralı yazma ve Konya Müze Kitaplığı 2146 numaralı yazma.

çıkarmın (tıpkı Eski Türkçede görülen *yarlıka-* fiilinin hem “buyurmak” hem de “merhamet etmek, başışlamak” karşılıkları gibi) Anadolu ağızlarındaki “merhamet etmek” kavram alanına ait *yarla-* formuyla bağlantısından yola çıkılmıştır. Gerçekten bu fiil, Eski Türkçedeki *yarlıg+ka-* fiilinin *yarlıga->yarlığa->yarlağa->yarlâ->yarla-* şeklindeki gelişimine bağlanabilir. Fakat bu kavramsal karşılık metnin bağlamına uymamaktadır. Diğer yandan, istinsah tarihi Anadolu sahası için oldukça eski olan bir nüshadaki formun arkaik bir kelime olabileceği, yukarıdaki *yarlıga->yarla-* gelişimi için çok erken bir tarih⁴ olduğu unutulmamalıdır. Üstelik, **TS**’deki verilere göre, bu dönem ve yakın çevrelerdeki diğer metinlerde XIII. yüzyıldan XVIII. yüzyıla kadar *yarlıga-* fiilinin kullanıldığı görülmektedir (2009: 4352-4356): **Yuz. Şeyd. XIII. 53**’te *suçumuzu hak bizim yarlıgaya* “Tanrı bizim suçumuzu affetsin”, **Battal. XVIII. 108**’de *yazdıranı yarlıga ey girdigâr* “Ey Tanrı, (bunu) yazdırmanı affet!”. Bununla beraber, aynı metnin başka kısımlarında bile *yarlıga-* “şefaaf etmek” (Mansuroğlu, 1958: 176) fiilinin tanıklanıyor oluşu, bu iki sözcüğün farklı formlar olduğunu düşünmeye zorlamaktadır.

Diğer yandan dikkat çekici bir detay da varsayılan fiilin emir çekimi için imlâ sorunudur. Bilindiği gibi tarihsel Türk yazı dilleriyle birlikte Anadolu sahasında 2. çokluk emir çekimi art damaksıl /ŋ/ (ڭ) ile yazılmaktadır. Ancak bu nüshada kelime /n/ sesini karşılayacak ڭ işareti ile imlâ edilmiştir. Bu imlâ özelliğinin yine bu nüshaya özgü bir özellik olduğu; nüshada yer alan *aldun* “aldın”, *bana* “bana”, *dutun* “tutun”, *görün* “görün” ve *sinün* “senin” gibi örneklerdeki yazımlardan anlaşılmalıdır (diğer örnekler için bk. Mansuroğlu 1958: 66). Zira Eski Anadolu Türkçesinde /n/-/ŋ/ yazımındaki istikrarsızlık bazı metinlerde de gözlemlenirken, genellikle ses değişimi olarak kabul edilir (Ulusu 2021: 107). Öte yandan, bağlamdaki *durun-görün/yarlan* gibi bir paralellik ve diğer nüshalardaki emir çekimli *görün* biçimleri de buradaki formun 2. çokluk emir çekimiyle yazılmış bir kelime olduğunu doğrulamaktadır. Bu halde formun *yXrla-* şeklinde bir fiil olduğu anlaşılmalıdır.

Fiilin ilk hecesinde bulunan vokal yazılmadığı için, ilk bakışta *yarla-*, *yrla-*, *yorla-* ve *yurla-* gibi dört farklı form akıllara gelmektedir. Bunlardan son ikisinin (*yorla-* ve *yurla-*) tarihsel ve modern yazı dillerinde herhangi bir şekilde tanıklanmaması ve ikincisinin de (*yurla-*) kontekst bağlamında kabul edilemeyecek olması, nüshada ڭ şeklinde imla edilen sözcüğün *yarla-* şeklinde kabul edilmesini gerektirmektedir.

Böyle bir fiilin izahı için öne çıkan formlardan biri, yine tarihsel metinlerde sıkça karşılaşılan *yarlıka-* “emretmek, merhamet etmek, başışlamak” fiilidir. Formun köken izahı genellikle *yarlıg+ka-* şeklinde kabul edilirken (Räsänen, 1957: 146; Clauson, 1972: 966; Tekin, 2014: 203; Erdal, 1991: 459; Öner, 2004: 119), formu oluşturan *yarlıg* isminin kökeni hakkında farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Räsänen, “fakir, miskin” anlamına gelen form için *yar “boşluk” (Räsänen, 1969: 190) kökünü önermekte, Clauson ise iki farklı form olarak tasarladığı maddelerde “ferman” kavram alanı için bir kök önermeyip “fakir” karşılığı kullanılan *yarlıg* formunu *yar* “salya, sümük” kökünden getirmektedir (1972: 966-67). Doerfer (1975: 1784-1849) ise, formun *yar-(i)l-(i)g* şeklinde bir fiil kökünden türediğini düşünür ve aynı eserde, ayrıca, Moğ. *car* “haber” isminin bulunduğu dikkat çeker. Bu kavramsal ilişki Gülensoy (2007: 1077) ve Sevortyan tarafından da benimsenmiş, formun *yar* “haber, ilan” ismine bağlı olarak türediği ifade edilir. Diğer yandan, Tekin tarafından formun *yar* “salya, sümük” kavram alanına sahip bir isimden türetildiği ve buna bağlı olarak *yarlıg* “sefil, zavallı”, *yarlıka-* “merhamet etmek” ve nihayet *yarlıka-* “emretmek” kavram alanlarına doğru genişleme olduğu düşünülmüştür (2014: 198-206). Sevortyan ve Tekin’in ileri sürdüğü görüşlerin kavramsal açıdan mümkün olamayacağını düşünen Öner ise, formun **yar-* “yardım etmek” fiiline bağlı bir *yarı* “yardım” ismi ile ilişkili olduğunu öne sürmektedir (Öner, 2004: 120). Bu yaklaşımlar, beyitteki formun izah edilmesi için dikkat çekici veriler sağlamaktadır.

SVD ve çağdaş metinlerde tek örnek olarak tespit edilen *yarla-* fiili, tarihsel metinlerde yalnızca **DLT 476**’daki *ol anıñ yüziñe yarladı* “Onun yüzüne tükürdü” örneğinde bulunan *yarla-* “tükürmek”

⁴ Literatürde yaygın olarak kabul görmüş Oğuzca karakteristik özelliklerin DLT’den başlamak kaydı ile Anadolu’daki ilk metinlerde, özellikle Mevlâna ve Sultan Veled gibi kişilerin eserlerinde hâlâ Genel Türkçe açısından geçiş evresinde olduğu unutulmamalıdır. Oğuzca fonolojik karakterlerin varlığı hala bu sahadaki ilk metinlerde geçişkenlik ve değişkenlik göstermektedir, bkz. Azılı, 2021)

şeklinin fonolojik benzerliği bulunmaktadır. Bu form ise, Eski Uygur çevrelerinden beri tanıklanan *yar* “salya, sümük” isminin fiil türevidir. *Yarlıka-* fiilinin kökeni için de teklif edilen bu isim kökü, söz konusu beyit için, bağlam itibarıyla teklif edilemeyecek kavramsal alana sahiptir. Diğer yandan, eğer form, Doerfer (1975), Sevortyan (1989) ve Gülensoy (2007) tarafından kabul edilen *yar* “haber” gibi bir kökten türetilmiş olsaydı muhtemelen *yarla-* “haber vermek, ilan etmek” gibi bir karşılığa sahip olacaktı (bkz. **Şeyh Sü.** *carla-* “ilan etmek”, **Tkm.** *carla-* “havadis vermek”). Ancak böyle bir karşılık da yine beyitteki bağlama uygun olmayan, bulanık bir anlamsal ilişki doğuracaktı.

Öte yandan, Öner (2004) tarafından öne sürülen **yar-* “yardım etmek” fiili, tarihsel metinlerde tanıklanamasa bile; İslamî metinlerden itibaren tanıklanan *yarı* “yardım” ismi, *yarlıka-* fiilinin sosyolingüistik değeri⁵ açısından daha makul bir açıklama olarak öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda kabul ettiği *yarı+lig* biçimi; hem “yardıma muhtaç > sefil” hem de “yardım > ihsan, ferman” kavramsal gelişimi ve buna bağlı olarak *yarı+lig+ka-* “yardım etmek > merhamet etmek” kavramsal gelişimini gösterebilir. Öyle ki Öner’in *Leksika*’dan verdiği *Çuv. yurla* < *yarlıg* biçimi bunu gösteren önemli delillerden biridir. Diğer taraftan çeşitli çalışmalardaki formun Farsça olduğu yönündeki görüş ise, yine kendisinin verdiği formun türevleri ile çürütülmektedir (2004: 120-121).

İlk kez İslâmî dönem metinlerinde tanıklanan *yarı* formu yaygın bir kullanıma sahiptir: **KB 618**’de *ilig me açındı yarı arttı ed* “Hükümdar da ihsanda bulundu, yardımını çoğaldı.”, **KB 427**’de *basutçı kerek erke yarıçılar* “İnsana yardımcı gerek”, **RKT 37**’de *yokattımız olarnı pes yarıcı yok olarka* “Onları helak ettik, artık onlara yardımcı yok.”, **TKT 76**’da *yalavaçlarımızka yarı basut berse siler* “Peygamberlerime yardım etseniz”, **ME 32**’de *köpüklendi teniz yarı berdi ana koldaşı edgü bahtlu kıldı* “Deniz köpüklendi, yoldaşı ona yardım etti, (onu) iyi bahtlı kıldı.”, **Süh. 37**’de *emek bizden ola çalaptan yarı* “Emek bizden, yardım tanrıdan olsun”, **Kadı. 22**’de *ben aşıkam ne aybola yarı diler isem* “Ben aşığım, yardım istersem niçin ayıp olsun?”. Metinlerde fazlaca tanıklanabilen formun ödünçleme olup olmadığı tartışmalarıyla beraber; sıklık bakımından *yarı ber-* “yardım etmek” biçimindeki kullanımı yanında **AKT**’deki *yarı ber-* biçimi, Öner’in formun Türkçe olduğu görüşünü doğrulamaktadır: **AKT 82**’de *eger yarı berse anlar kayturlar artgaru* “Eğer yardım ederse, onlar geri dönerler.”. Bu halde, “yardım” kavram alanına sahip *yarı* biçiminin, **yar-* fiilinden türetildiği ve fiil birleşiminde *-U* zarf-fiili ile çekimlenerek *yarı ber-* şeklinde kullanıldığını kabul etmek mümkün olmalıdır. Ayrıca, formun türetilmesinde *yar-u* > *yarı* şeklinde bir düzleşmeden bahsetmek için önemli bir delil olduğunu belirtmek gerekir.

Yarlıka- fiili için önceden önerilen *yarı* şekli için diğer bir dikkat çekici örnek ise Kıpçak çevresinde kaleme alınan *Kitâb-ı Mukaddime-i Ebu'l-Leysi's-Semerkindî* adlı eserde bulunmaktadır: *yarlıg eyle bana zikrüh okumaga dahı şükruh okumaga yahşı kulluk itmege* (A33b/3-5) “Güzel kulluk etmek, şükretmek ve (adını) zikretmek için bana yardım et!”. İfadede “yardım” kavram alanına sahip *yarlıg* formunun *yarı+lig* şeklinde türetildiği düşünülebilir.

Sonuç Yerine

Bu verilerden hareket ederek, **SVD**’de yer alan formun yeniden düşünülmesi mümkündür. Özellikle formun çeşitli türetimlerde *-yarlıg, yarçı, yarçu* (Nalbant, 2013: 331-334) gibi şekillerde- *yarı* > *yar* biçiminde görüldüğü düşünülürse, *yarı+la-* > *yarla-* gibi bir gelişim ile hem şekil hem de kavramsal alan açısından uygun bir form olabileceği görülebilir. Bütün bu yaklaşımlarla birlikte beytin şu şekilde okunarak anlamlandırılması yapılabilir:

Duruñ yarlay bu giçe ne yatur siz?

Ulu devlet görindi ne durur siz?

“Kalkın, yardım edin! Bu gece niçin yatıyorsunuz?”

⁵ Dikkat edilirse, Eski Anadolu Türkçesinin erken metinlerinde bu değer düzenli olarak tanrı-kul yönündedir. TS’deki birkaç örnek konuyu daha iyi yansıtabilir: **Süh.** *dediğim kitap aşnuğu parisi/dilince düzülmüş hakkın yarıcı, Kadı. lebi ger yarı vermezse canıma/meğer ki hakktan ola bize yarı.*

Ulu devlet göründü, ne duruyorsunuz?”

Tabii olarak formun kökeni ve anlamlandırılması için verilen bu öneri, daha sonra elde edilebilecek yeni veriler ile doğrulanabilir veya yanlışlanabilir. Ancak bugün için eldeki veriler, *yarla-* şeklinde kabul edilebilecek fiilin, tarihsel metinlerde tanıklanmadığını ve farklı yaklaşımlara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Belki de tıpkı **DLT**'de tanıklanan *yarla-* “tükürmek” formu için Clauson’un tek örnek olduğu yönündeki yorumu gibi, **SVD**'deki bu form için de tek örnek yorumu yapılabilir. Yine de bu çıkarım için erken olduğunu söylemek gerekir. Ancak anlaşılan o ki, bu yapı arkaik izler taşımakla beraber, erken bir diyalektik özelliği yansıtmaktadır. Zira Oğuzcanın tarihsel sözcük varlığı içinde bu yapıya tesadüf edilmemektedir. İlaveten, bu duruma benzer bir şekilde, Anadolu ağızlarındaki yalnızca Kırşehir yöresinde tanıklanan *yarla-* fiilinin “göç etmek” (Günşen, 2000: 502) karşılığı tekrar üzerinde düşünülmesi gereken bir veri olarak saklanmalıdır.

Kaynakça

- AKT** → Borovkov, A. K. (2002). Orta Asya'da Bulunmuş Kur'an Tefsirinin Söz Varlığı (XII-XIII. Yüzyıllar). Çev. Halil İbrahim Usta-Ebülfaz Amanoğlu. Ankara: TDK Yayınları.
- ARAT, R. R. (1987). Anadolu Yazı Dilinin Tarihi İnkişafına Dair. *Makaleler*. Ankara: TKAE Yayınları. 311-318.
- AZILI, K. (2021). Sultan Veled'in Türkçe Şiirlerindeki Bazı Fonolojik Katmanlar Üzerine Bir Değerlendirme. *Zeitschrift für die Welt der Türken*. 13 (2): 21-45.
- AZILI, K. (2022). *Eski Türkçeden Yunus Emre Divanı'na: Diyalektik Bir Unsur Olarak Kayu/Kayı. Yunus Emre Hayatı-Düşünceleri-Eserleri*. Ankara: TBMM Basımevi. 99-110.
- CLAUSON, Sir G. (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*. Oxford: Oxford University Press.
- DLT** → ERCİLASUN, A. B. (2014). *Kâşgarlı Mahmud, Dîvânü Lugâti't-Türk -Giriş, Metin, Çeviri, Notlar, Dizin-*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- DOERFER, G. (1975). Türkische und Mongolische Elemente im NeuPersischen, IV. Wiesbaden.
- DOERFER, G. (1976). Das Vorosmanische (Die Entwicklung der Oghusischen Sprachen von den Orchoninschriften bis zu Sultan Veled). *TDAY-Belleten*. 1975-1976: 81-132.
- ERDAL, M. (1991). *Old Turkic Word Formation, A Functional Approach to the Lexicon*. Vol. I-II. Wiesbaden: Harrassowitz.
- GÜLENSOY, T. (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü. I-II*. Ankara: TDK Yayınları.
- GÜNŞEN, A. (2000). *Kırşehir ve Yöresi Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*. Ankara: TDK Yay.
- KARAHAN, L. (2013). Oğuzcanın Anadolu'da Yazı Dili Olma Sürecine Dair Düşünceler. *Âşık Paşa ve Anadolu'da Türk Yazı Dilinin Oluşumu Sempozyumu*. 1-2 Kasım 2013. Kırşehir, 219-228.
- KB** → Arat, R. R. (2008). *Kutadgu Bilig*. İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- MANSUROĞLU, M. (1958). *Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- ME** → Yüce, N. (2014). *Mukaddimetü'l-Edeb: Hvârizm Türkçesi ile Tercümelî Şuşter Nüshası*. Ankara: TDK Yayınları.
- NALBANT, M. V. (2013). Yarılg Sözcüğü Üzerine Yeni Bir Köken Bilgisi Denemesi. *Turkish Studies*. 8 (9): 327-341.
- ÖNER, M. (2004). Yarılg Sözü Hakkında. *TDAY-Belleten*. 2004 (2): 117-122.
- ÖZKAN, M. (2014). Türkçenin Anadolu'da Yazı Dili Olarak Gelişmesi. *Türkiyat Mecmuası*. 24 (1): 53-73.
- RÄSÄNEN, M. (1969). *Versuch Eines Etymologischen Wörterbuchs Der Türksprachen*. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- RİTTER, H. (1942). Philologica.XI.Maulana Galaladdin Rumi und sein Kreis. *Der Islam*, 26: 221-249.
- RKT** → Ata, A. (2013). *Türkçe İlk Kur'an Tercümesi (Rylands Nüshası)*. Ankara: TDK Yayınları.
- SEVORTYAN, E. B. (1974-1997). *Etimologičeskiy Slovar' Tyurkskix Yazıkov. I-VII*. Moskva.
- ŞEYH SÜL.** → Şeyh Süleyman Efendi-i Özbekî el-Buhârî (1882). *Lugat-i Çağatay ve Türkî-i Osmânî*. İstanbul: Mihrân Matbaası.

- TEKİN, Ş. (1974). 1343 Tarihli Bir Eski Anadolu Türkçesi Metni ve Türk Dili Tarihinde ‘olga-bolga’ Sorunu. *TDAY-Belleten*. 1973-1974: 58-133.
- TEKİN, Ş. (2014). *İştikakçının Köşesi*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- TKT** → Kök, A. (2004). *Karahanlı Türkçesi Satır-arası Kur'an Tercümesi (TIEM 73 1v-235v/2) Giriş-İnceleme-Metin-Dizin*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.
- TOPARLI, R. (1987). *Kitab-ı Mukaddime-i Ebu'l-Leysi's-Semerkindî*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- TS** → *Tarama Sözlüğü* (2009). Ankara: TDK Yayınları.
- ULUSCU, G. (2021). *Eski Türkçedeki Geniz Seslerinin Tarihi ve Modern Türk Dillerindeki Gelişimi*. İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul.